

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Інститут «Академія мистецтв імені С.С. Прокоф'єва»
Кафедра музичного мистецтва**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту

_____ **М.І.Антоненко**

_____ 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ЗУКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ»**

освітній рівень бакалавр

галузь знань 02 Культура і мистецтво

спеціальність
(спеціалізація) 025 «Музичне мистецтво»

освітня програма «Музичне мистецтво. Вокал»
 «Музичне мистецтво. Інструментальне виконавство»

тип дисципліни обов'язкова

Київ – 2020 рік

Розробники: Зосім О. Л. – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри музичного мистецтва

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри музичного мистецтва

Протокол від 16 жовтня 2020 року № 1/2

Завідувач кафедри музичного мистецтва

Марченко В.В.

Погоджено:
Гарант освітньої програми

(підпис, ініціали, прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Розподіл годин за навчальним планом		
Кількість кредитів:	6	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	180		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	3	Лекції:	30	4
Семестр:	5-6	Практичні заняття:		6
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	2	Семінарські заняття:	30	-
самостійна робота:	4	Самостійна робота:	120	
Форма підсумкового контролю:	екзамен	Консультації:	-	-
Мова навчання:	українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри мистецтв, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою akademart@ukr.net.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
Гармонія, сольфеджіо, історія виконавського мистецтва, Історія зарубіжної музики	Музична критика, Основи електронної музики, Електроакустична музика, Музика в театрі, Мюзикл, рок-опера, Історія вокального мистецтва, Історія інструментального мистецтва

Мета вивчення дисципліни: опанування студентами характерними відомостями з такої царини педагогічної науки (загальної педагогіки), що вивчає особливості навчання, освіти та виховання особистості засобами музичного мистецтва й оснащення здобувачів освіти компетентностями стосовно залучення до нього

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 6. Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.

ПРН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 11. Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.

ПРН 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.

ПРН 15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН 17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.	ПРН 14	ПРН 11	ПРН 6	ПРН 15
ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ПРН 14	ПРН 11	ПРН 6	ПРН 15
ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ПРН 14	ПРН 11	ПРН 6	ПРН 15
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва	ПРН 14	ПРН 12	ПРН 8	ПРН 17
СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.	ПРН 14	ПРН 12	ПРН 8	ПРН 17

Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Становлення і розвиток українського музичного мистецтва до XIX століття

Тема 1. ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА ІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XV СТ.

Музичне мистецтво первісного родоплемінного суспільства східних слов'ян. Ранні форми музичного мистецтва. Музичний інструментарій, кістяні оркестри. Праця (мисливство, землеробство) як чинник виникнення музичного мистецтва.

Язичницький комплекс вірувань і обрядів як світоглядна основа музичного мистецтва східних слов'ян. Історичні етапи становлення язичницького світогляду. Відображення язичницьких вірувань в українському обрядовому фольклорі. Архаїчні особливості українського фольклору. Умови становлення та функції календарної обрядовості. Три цикли календарно-обрядових пісень (зимовий,

весняний та літньо-осінній). Жанрові різновиди зимового (колядки, щедрівки), весняного (веснянки, гагілки, танки, хороводи, русальні та царинні пісні) та літньо-осіннього (купальські, петрівчані, жнивні пісні) циклів. Родинно-обрядові пісні. Пісня, як невід'ємна складова весільного та поховального обрядів.

Музична культура Київської Русі як початковий етап розвитку української професійної музики. Літопис «Слово о полку Ігоревім», іноземна література, фольклор та поодинокі музичні зразки, як джерела реставрації музичноісторичного процесу в Україні IX–XV століття. Поширення християнства та його вплив на українську музичну культуру. Збагачення різних жанрів обрядового фольклору християнською тематикою. Виникнення і розвиток в народнопісенній творчості жанрів героїко-билинного епосу, відображення в ньому історичної реальності. Синтетичне мистецтво скоморохів.

Інші види та жанри необрядової усної народної творчості: родинно-побутовий фольклор, трудові пісні, міфи, казки, перекази, легенди, прислів'я, приказки тощо. Християнізація України-Русі, як рушійна сила прогресу в галузі духовної творчості. Роль музики у Богослужінні візантійського обряду. Історико-культурні умови поширення візантійського церковного співу на Русі. Художні особливості музики православного богослужіння. Візантійська церковна гімнографія. Найпоширеніші жанри візантійської церковної гімнографії (псалми, гімни, антифони, кондаки, тропарі, канони, стихирі.).

Становлення професійної церковної музики в Україні. Формування та розвиток старокиївського знаменного співу. Запровадження нотографічного письма (знаменна та кондакарна нотація). Дзвонарське мистецтво. Особливості побутування позацерковної духовної пісні (псалма). Становлення світської професійної музики та роль князівськодружинного середовища в її розвитку. «Слово о полку Ігоревім» – як словесно-пісенний твір, унікальний зразок давньоруської світської художньої літератури епохи Середньовіччя. Славільні пісні, як невід'ємна складова світської культури. Музикування у князівсько-дружинному середовищі. Музичний інструментарій.

Тема 2. НАРОДНА ТА СВІТСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА XIV–XVII СТ. ДАВНЬОУКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА МОНОДІЯ

Історичні умови розвитку культури в Україні другої половини XV – XVII ст. Загальнокультурні тенденції Ренесансу в Європі. Ренесансно - гуманістичні та реформаційні тенденції в українській освіті та культурі другої половини XV – початку XVII ст. Роль українських братських шкіл в розвитку національної культури, професійного музичного мистецтва. Музика як предмет викладання в братських школах – спів з нот, основи композиції.

Музика усної традиції XV –XVII ст. Перші іноземні свідчення про український фольклор та його популярність. Світські форми музикування та світське музичне мистецтво наприкінці XVI – початку XVII ст. Роль музичних цехів у розвитку міського побутового музикування. Українське народне музичне мистецтво як відображення життя і боротьби народу проти феодално-кріпосницького гніту. Народження народнопісенних жанрів – дум, історичних, кріпацьких пісень. Пісні про Хмельничину. Розгляд зразків народнопісенної творчості цієї доби.

Реформа запису церковної музики – запровадження п'ятилінійної нотації замість крюкової як фактор, що сприяв розвитку й демократизації професійного музичного мистецтва. Історія виникнення Ірмолоїв. Найдавніші нотолінійні Ірмолої кінця XVI ст. Перші друковані Ірмолої. Особливості текстів церковної гімнографії. Ірмолайні наспіви з українськими та інонаціональними назвами. Типи мелодики ірмолайних наспівів та їх

емоційна виразовість. Характерні особливості ритміки монодичних піснеспівів. Ладова будова. Специфіка мелодичної лінії. Вплив української народної пісенності на церковну монодію. Особливості форми ірмолайних наспівів. Восьмигласна система в наспівах Ірмолаїв.

Тема 3. РОЗВИТОК БАГАТОГОЛОСНОГО СПІВУ ТА ФОРМУВАННЯ ПАРТЕСНОГО КОНЦЕРТУ. СВІТСЬКІ МУЗИЧНІ ЖАНРИ XVIII СТ.

Багатоголосний спів, його різновиди. Формування партесного концерту. Реєстр партесних творів бібліотеки Львівського братства (1697р.). Композитори багатоголосних партесних творів (Коледчин, Пикулинський, Завадовський, Гавалевич та ін.). Канти та псалми.

Микола Дилецький (нар. у 1630 р. у Києві) – композитор, педагог, теоретик. Його праця «Граматика мусикійска», її значення в розвитку музичної творчості України як основного посібника з теорії партесного співу XVII ст.

Зародження світської пісенної лірики, розвиток в ній традицій народної пісні. «Мандрівні дяки» та їх роль в створенні музичних жанрів світського змісту («П'яницький концерт»). Світські музичні жанри у вертепній виставі; пісні і канти Г. Сковороди (1722–1794), вплив на них народної пісні.

Музичне мистецтво в панських садибах. Кріпацькі оркестри, капели, балети і театри. Симфонія невідомого автора кінця XVIII ст., її зв'язки з народнопісенною і танцювальною культурою. Міське музичне життя.

Тема 4. Д. БОРТНЯНСЬКИЙ. М. БЕРЕЗОВСЬКИЙ. А. ВЕДЕЛЬ. ЖИТТЄВИЙ ТА ТВОРЧИЙ ШЛЯХ

Д. Бортнянський (1751–1825). Твори Д.Бортнянського – опери, симфонії, сонати, хорові концерти. Народнопісенні елементи в його хорових концертах. Значення творчої діяльності Д. Бортнянського для вітчизняної музичної культури.

Характеристика біографії композитора (1745–1777), творчий доробок. Відомі хорові твори. Професійна діяльність композитора, його внесок у розвиток духовної хорової музики.

А. Ведель (1767 – 1808), загальні віхи з біографії композитора. Визначні твори, хорові концерти. Внесок у розвиток жанру хорового концерту та значення для української професійної музики. Особливість Хорового концерту № 3.

Тема 5. МУЗИЧНА КУЛЬТУРА В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Занепад кріпацької музичної культури, ліквідація кріпацьких оркестрів, капел, театрів і народження професійної музично-виконавської діяльності в містах (гастролі іноземних виконавців, концерти Ф. Ліста у Києві). Італійська опера в Одесі. Філармонічні музичні товариства (Одеса). Розвиток і збагачення жанрів народнопісенної творчості: пісні про кріпацьку неволю, про рекрутчину, про Кармелюка.

Народні пісні на тексти Шевченка. Подальше формування національних основ в українській професійній музичній творчості. Українські народні пісні і танці в п'єсах побутового драматичного театру. Музика до п'єс Котляревського та Квітки -Основ'яненка. Музика до «Наталки - Полтавки», її редакції.

Тема 6. ХАРАКТЕРИСТИКА МУЗИЧНО-КУЛЬТУРНОГО ПРОЦЕСУ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Друга половина XIX ст. – етап розквіту національно - демократичної культури, створення національної музичної класики. Стан музичної культури в умовах антинародної політики царського уряду в Україні (царські укази 60-х – 70-х р.р.).

Перші праці, присвячені науковому аналізу української народної пісні (П. Сокальський, М. Лисенко). Музично - концертне життя, поява музичних товариств, хорових та музично-драматичних гуртків. Розгортання системи музичної освіти, музично-освітні заклади при РМТ, приватні музичні школи та ін.

Тема 7. ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ШКОЛИ. С. ГУЛАКАРТЕМОВСЬКИЙ – ВИДАТНИЙ МИТЕЦЬ УКРАЇНИ

Взаємодія романтичних та реалістичних естетичних засад, опанування досвіду західноєвропейської та російської професійної музики. Творче переосмислення

етностильових ознак української пісенно - танцювальної, інструментальної фольклорної культури як об'єднуючі стильоутворюючі чинники української композиторської школи на етапі її формування.

П. Сокальський(1832 –1837) як композитор, музикознавець і критик, автор музики до п'єси «Назар Стодоля» Т. Шевченка. М. Калачевський (1851 – 1910) – автор першої в історії української музики авторської симфонії («Українська симфонія»). Творчість М. Аркаса. Формування засад професіоналізму в музичній творчості західноукраїнських композиторів. Діяльність А. Вахнянина (1841 –1908), О. Нижанківського, В. Матюка, М. Вербицького та ін

С. Гулак-Артемівський (1834 – 1873) – видатний оперний співак, композитор, драматург, драматичний актор, художник-мініатюрист; його життя і творчість. Характеристика творчої спадщини. Опера «Запорожець за Дунаєм» – перша українська лірико-комедійна опера. Історична основа сюжету, ідейна концепція, система дійових осіб, музичні характеристики.

Поєднання в «Запорожці за Дунаєм» традицій італійської опери-буффа та українського музично-драматичного театру. Народно-національні джерела музичного тематизму опери як одна із запорок успіху твору у слухацької аудиторії.

Тема 8. МІСЦЕ ТА РОЛЬ М. ЛИСЕНКА В РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ. ОПЕРНА ТА ХОРОВА ТВОРЧІСТЬ М. ЛИСЕНКА

М. В. Лисенко (1842–1912) – засновник української національної композиторської школи. Народно-демократичний напрям його діяльності. Лисенко як музичний інтерпретатор Шевченка. Твори різних жанрів на вірші поета. Характеристика лисенкових збірників обробок народних пісень для голосу і для хору. Інструментальна музика М. Лисенка.

Лисенко і революційно – громадський рух. Багатогранність діяльності Лисенка – композитор, педагог, піаніст, громадський діяч. Вплив Лисенка на подальший розвиток української музики.

Оперна творчість композитора – жанрові різновиди опери, образи, стиль, музична мова. Історико-героїчна опера «Тарас Бульба», лірико-побутова – «Наталка Полтавка».

Хорова творчість М. Лисенка – основні напрямки і течії. Вокально-хорова творчість М. Лисенка – характеристика. Кантата «Радуйся ниво...». Хори на слова Т. Г. Шевченка.

Розділ II. Українська музика ХХ століття. Новітні тенденції розвитку української музичної культури

Тема 1. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Кінець ХІХ – початок ХХ ст. як новий етап розвитку української музичної культури. Переслідування і утиски з боку царської влади українських музикантів (встановлення постійного поліцейського нагляду за М. Лисенком, короткочасні арешти М. Лисенка, К. Стеценка, вислання з Києва К. Стеценка, переслідування М. Леонтовича).

Подальший розвиток засад демократизму і реалізму, розкриття соціально - гострих тем у творчості М. Лисенка (опера «Енеїда»), К. Стеценка (хори «Содом», «Прометей», «Сон», солоспів-сатира «Цар Горох»), С. Людкевича (кантата-симфонія «Кавказ»), Я. Степового (цикл «Барвінки»). Активізація діяльності різних музичних гуртків, поширення хорового руху. Розвиток музичної освіти в Україні. Відкриття приватних музичних шкіл, музичних курсів, визначна роль Музичнодраматичної школи ім. М. В. Лисенка в справі підготовки національних музичних кадрів. Подальший розвиток української фольклористики.

Розвиток народнопісенної творчості. Народження жанру робітничої пісні (на терені України). Історія виникнення та поширення пісень «Шалійте, шалійте, скажені кати», «Варшав'янка», «Реве та стогне люд голодний», «Засвітали арештанти» та ін., пісень січових стрільців. М. Гайворонський як автор слів і музики пісень «Йде січове військо», «Ой, впав стрілець», «Їхав стрілець на війноньку» та ін.

Тема 2. ТВОРЧІСТЬ М. ЛЕОНТОВИЧА, К. СТЕЦЕНКА, Я. СТЕПОВОГО, С. ЛЮДКЕВИЧА

М. Леонтович (1877–1921) – видатний майстер хорового письма. Життєвий і творчий шлях. Яскраве втілення менталітету українського народу, різних аспектів народного життя в хорових обробках народних пісень (понад 200). Внесок М. Леонтовича в розвиток цього жанру: поліфонізація фактури, урізноманітнення форм, використання тембрів для характеристики поетичних образів тощо. Оригінальні хорові твори.

К. Стеценко (1822–1922) – видатний композитор і музично - громадський діяч. Життєвий і творчий шлях. Вокальна музика як основа творчої спадщини композитора. Хорова творчість. Хорові обробки К. Стеценка, їх характерні риси: прийоми поліфонічної техніки, зіставлення ладів народної музики, різнобарвні ефекти тембрової драматургії тощо.

Я. Степовий (1883–1921). Життєвий і творчий шлях. Продовження реалістичних традицій вітчизняної класики. Здобутки композитора в галузі вокальної музики (цикл «Барвінки», «Пісні настрою»). Фортепіанна музика. Обробки побутових, обрядових, танцювальних пісенних жанрів, гумористичних сцен для хору. Органічне поєднання фольклорних засобів музичної виразності з професійними, академічними засобами.

С. Людкевич (1879–1979). Характеристика творів композитора: вокально - симфонічних, хорових, камерних. Наближення хорових обробок до оригінальних творів, збагачення прийомів народнопісенної куплетності, використання ладової специфіки, прийомів класичної поліфонії.

Тема 3. УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА У 20 – 30 -і РОКИ ХХ СТ. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Складні, суперечливі процеси в суспільному житті на Україні та їх вплив на розвиток музичного мистецтва. Позитивні явища в музично-культурному будівництві – процес демократизації музичного мистецтва, широка пропаганда класичної музики та фольклору, стимуляція розвитку як самодіяльної творчості, так і професійного музичного мистецтва. Реорганізація музичної освіти; створення народних консерваторій в Харкові, Одесі, Робітничої консерваторії в Києві як нових форм масової музичної освіти. Виникнення і діяльність перших в Україні творчих композиторських організацій – «Гарт», Всеукраїнське товариство ім. М. Л. Леонтовича. Перші успіхи української фольклористики – діяльність К. Квітки, М. Грінченка, П. Демуцького. Зростання рівня виконавської майстерності.

Негативні фактори – застосування репресивних методів по відношенню до діячів української національної культури. Утвердження командно - адміністративного підходу до проблем мистецького життя. Нова генерація українських композиторів та їх досягнення в різних жанрах музичної творчості: пісенна творчість, хорова музика (обробки народних пісень Л. Ревуцького, М. Вериківського, М. Коляди, Г. Верьовки, диптих «Дивний флот» П. Козицького); вокально-симфонічна музика (кантати-поєми «У неділеньку святую» К. Стеценка, «Хустина» Л. Ревуцького, кантата «Заповіт» С. Людкевича); симфонічна музика (симфонії №1 та № 2 Л. Ревуцького; симфонії №1 та № 2, увертюра на чотири українські теми Б. Лятошинського, «Героїчна увертюра» В. Косенка); музично - драматична творчість (опери «Дума Чорноморська» Б. Яновського, «Золотий обруч», «Щорс» Б. Лятошинського, «Наймичка» М. Вериківського, балети «Карманьйола» В. Фемеліди, «Пан Каньовський» М. Вериківського, «Лілея» К. Данькевича, оперети «Вій» М. Вериківського, «Сорочинський ярмарок», «Майська ніч», «Весілля в Малинівці» О. Рябова); камерно-вокальна музика.

Тема 4. УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА 40–50х РОКІВ ХХ СТ.

Характеристика музично-культурного процесу. Перебудова музично-концертного життя в Україні з початком Великої Вітчизняної війни. Евакуація виконавських колективів, робота українських композиторів в республіках СРСР.

Досягнення в окремих жанрах музичної творчості в роки Великої Вітчизняної війни: масова пісня, вокально-симфонічна творчість («Україна моя» А. Штогаренка, «Гнів слов'ян» М. Вериківського), камерно-інструментальна творчість («Український квінтет» Б. Лятошинського).

Активний розвиток музичної культури після завершення війни. Діяльність українських композиторів старшого покоління та їх молодших сучасників. Досягнення

українських композиторів в різних жанрах музичної творчості в 50-ті роки: пісенна творчість, хорова творчість (хори Б. Лятошинського на вірші Т. Шевченка, О. Пушкіна, А. Фета), симфонічна музика (Симфонія № 3, «Поема возз'єднання», симфонічна балада «Гражина», «Слов'янський концерт» Б. Лятошинського; Симфонія № 2 «Весняна» Г. Майбороди, «Закарпатські ескізи» В. Гомоляки, «Прикарпатська симфонія» С. Людкевича), опера «Милана» Г. Майбороди, «Богдан Хмельницький» К. Данькевича), балети («Лісова пісня» М. Скорульського, «Тіні забутих предків» В. Кирейка), оперета, пісенна творчість П. Майбороди, І. Шамо.

Тема 5. УКРАЇНСЬКА МУЗИКА 60–90 -х РОКІВ ХХ СТ.

60 –80 -ті роки ХХ ст. – новий етап музично-культурного життя на Україні, досягнення в галузі композиторської творчості, виконавської майстерності, музикознавчої науки, розвитку мережі музичних учбових закладів, культурно-освітніх установ.

Значні успіхи українських виконавців та виконавських колективів на республіканських, всесоюзних та міжнародних конкурсах, фестивалях; гастрольні поїздки за кордон. Пошуки нових виражальних засобів та збагачення традиційних на шляху мистецького відображення проблем сучасності і минулого в композиторській творчості.

Активізація музично-культурного життя в кінці 80-х на початку 90-х років, в добу національного відродження, становлення державної незалежності України. Організація та проведення щорічного міжнародного фестивалю української пісні «Червона рута» (перший в 1989 р.), щорічного українського міжнародного фестивалю «КиївМузик-Фест» (перший в 1991р.), Конкурсу композиторів ім. Мар'яна та Іванни Коць (перший в 1991р.), Міжнародного конкурсу оперних співаків ім. Соломії Крушельницької (перший в 1991р.). Створення нових виконавських колективів.

Творча діяльність українських композиторів 60 –90 -х рр. ХХ ст. Діяльність композиторів старшого покоління (Б. Лятошинського, Л. Ревуцького, С. Людкевича, Ю. Мейтуса, К. Данькевича, Г. Жуковського, Д.Клебанова, А.Філіпенка, А. Штогаренка), середнього (В. Кирейка, А. Кос -Анатольського, Г. Майбороди, І. Шамо). Досягнення в різних жанрах композиторів нової генерації (О. Білаша, Б. Буєвського, Л. Грабовського, В. Губаренка, Л. Дичко, І. Карабиця, В. Сильвестрова, М. Скорика, Є. Станковича, Я. Губанова, В. Зубицького).

Тема 6. СТИЛЬОВІ ТЕЧІЇ В ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ 60 –90-Х РОКІВ ХХ СТ. УКРАЇНСЬКІ КОМПОЗИТОРИ АВАНГАРДИСТИ.

Поглиблення неоромантичних тенденцій в композиторській творчості – тяжіння до суб'єктивно-ліричної виразності, відкритої емоційності самовислової камернізації масштабних жанрів симфонії, опери, кантати. Зрослий інтерес до фольклору, його найдавніших шарів як генетичного джерела національно-стильових ознак української композиторської школи.

Активізація неокласичних тенденцій – інтерес до музичних образів, форм, засобів розвитку європейської музики докласичної та класичної епох. Тенденція 70–90-х років до активної стильової взаємодії в межах одного музичного твору – полістилістика.

Творча група «Київський авангард» (Л.Грабовський, В.Сильвестров, В.Годзяцький, В.Губа). Характерні риси музичного стилю – дисонансовий контрапункт і асиметричні поліритмічні комбінації.

Основа стилю Л.Грабовського – антиромантична естетика авангарду: Цикл «Гомеоморфії». Розробка теорії «стилістичної модуляції» в Концерті для дев'яти інструментів, «Симфонічні фрески».

Авангардні риси у творчості В.Сильвестрова: постлюдійність, наявність звукової педалі-фону, відсутність чітких композиційних схем. Стиль композитора «метамузика» («Містерія», 3-я симфонія «Есхатофонія»).

Використання авангардної техніки у творох В.Годзяцького «Автографія», «Фрески Софії Київської».

Є.Станкович – центральна фігура в сучасній музиці України. Характеристика творчої спадщини композитора: Фольк-опери «Цвіт папороті», балет «Ольга», «Прометей», 15 симфоній, хорова симфонія – епіко-драматичний тип музичного висловлення,

драматичний тип симфонізму. Новий підхід до фольклору(внутрішня сторона народного мистецтва). 90-ті роки – духовні твори. Характеристика вокально-симфонічного твору «Чорна Елегія», реквієм «Бабій Яр», «Панахида», вокальні симфонії.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/ла б.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Становлення і розвиток українського музичного мистецтва до XIX століття					
Тема 1. ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА IX – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XV СТ.		2		2	8
Тема 2. НАРОДНА ТА СВІТСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА XIV–XVII СТ. ДАВНЬОУКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА МОНОДІЯ		2		2	8
Тема 3. РОЗВИТОК БАГАТОГОЛОСНОГО СПІВУ ТА ФОРМУВАННЯ ПАРТЕСНОГО КОНЦЕРТУ. СВІТСЬКІ МУЗИЧНІ ЖАНРИ XVIII СТ.		2		2	8
Тема 4. Д. БОРТНЯНСЬКИЙ. М. БЕРЕЗОВСЬКИЙ. А. ВЕДЕЛЬ. ЖИТТЄВИЙ ТА ТВОРЧИЙ ШЛЯХ		2		2	8
Тема 5. МУЗИЧНА КУЛЬТУРА В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.		2		2	8
Тема 6. ХАРАКТЕРИСТИКА МУЗИЧНО-КУЛЬТУРНОГО ПРОЦЕСУ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.		2		2	8
Тема 7. ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ШКОЛИ. С. ГУЛАКАРТЕМОВСЬКИЙ – ВИДАТНИЙ МИТЕЦЬ УКРАЇНИ		2		2	8
Тема 8. МІСЦЕ ТА РОЛЬ М. ЛИСЕНКА В РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ. ОПЕРНА ТА ХОРОВА ТВОРЧІСТЬ М. ЛИСЕНКА		2		2	8
Разом за розділом 1		16		16	64
Залік					
Розділ II. Українська музика XX століття. Новітні тенденції розвитку української музичної культури					
Тема 1. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.		2		2	8
Тема 2. ТВОРЧІСТЬ М. ЛЕОНТОВИЧА, К. СТЕЦЕНКА, Я. СТЕПОВОГО, С. ЛЮДКЕВИЧА		2		2	8
Тема 3. УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА У 20 – 30 -і РОКИ XX СТ. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ		2		2	8
Тема 4. УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА 40–50х РОКІВ XX СТ.		2		2	8
Тема 5. УКРАЇНСЬКА МУЗИКА 60–90 -х РОКІВ XX СТ.		2		2	8
Тема 6. СТИЛЬОВІ ТЕЧІЇ В ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ 60 –90-Х РОКІВ		4		4	16

XX СТ. УКРАЇНСЬКІ КОМПОЗИТОРИ АВАНГАРДИСТИ.				
Разом за розділом II		14	14	56
Екзамен		30	30	120
Усього годин		180		

4. Організація самостійної роботи студентів

4.1. Підготовка до семінарських та практичних (лабораторних) занять

План семінарських занять

№ з/п	Назва теми заняття	Форма проведення	Завдання для студентів до заняття
1.1.	Розвиток музики до XIV століття.	Обговорення, повідомлення	Опрацювати джерела літератури та виконати завдання (доповідь, реферат)
1.2.	Українська музична культура XIV – I половини XVIII століття	Обговорення, повідомлення	Опрацювати джерела літератури та виконати завдання (доповідь, реферат)
1.3.	Музичне мистецтво України у другій половині XVIII – першій половині XIX століття.	Обговорення, повідомлення	Опрацювати джерела літератури та виконати завдання (слухання музичних творів, доповіді)
2.1.	Українська музична культура XIX – початку XX століття (Друга половина XIX століття)	Обговорення, повідомлення	Опрацювати джерела літератури та виконати завдання (слухання музичних творів, доповідь)
2.1.	Українська музична культура XIX – початку XX століття (Початок XX століття)	Обговорення, повідомлення	Опрацювати джерела літератури та виконати завдання (слухання музичних творів, доповідь)
2.2.	Музична культура України першої половини XX століття.	Обговорення, повідомлення	Опрацювати джерела літератури та виконати завдання (слухання музичних творів, доповідь)
2.3.	Музичне мистецтво України другої половини XX – поч. XXI ст. (Період 50-80 рр.)	Обговорення, повідомлення	Опрацювати джерела літератури та виконати завдання (слухання музичних творів, доповідь)
2.3.	Музичне мистецтво України другої половини XX – поч. XXI ст. (Період 1990-2018 рр.)	Обговорення, повідомлення	Опрацювати джерела літератури та виконати завдання (слухання музичних творів, доповідь)

4.2. Матеріали для самоконтролю

Зміст самостійної роботи студента і методичні вказівки щодо її виконання:

1. Поглиблене вивчення питань тем за методичними вказівками викладача.
2. Систематичне опрацювання лекційного матеріалу, запропонованої основної та додаткової літератури з питань курсу.
3. Систематична підготовка до семінарських занять відповідно до запропонованих планів їх проведення (переліку питань). Підготовка коротких повідомлень з питань, що стосуються розвитку певних жанрів, особливостей їх втілення в творчості окремих композиторів (наприклад, «Українські народні інструменти», «Поетичні та музичні особливості дум», «Хорова творчість К. Стеценка», «Оперна творчість В. Губаренка», «Розвиток

українського балету в другій половині ХХ століття» тощо)

4. Самостійна підготовка до модульного контролю та заліку.

У процесі підготовки за темами (питаннями) курсу, що віднесені для самостійного опрацювання, студентам слід звернути особливу увагу на засвоєння зазначених ключових моментів розвитку українського музичного мистецтва на певному етапі, на особливості становлення й розвитку музичної освіти та виховання. Студент повинен орієнтуватися в творчості композиторів, мистецтво яких вивчається, знати їх основні та визначні твори, пояснити схильність композитора до творчості в певних жанрах. Обов'язковим вважається ведення студентами робочого конспекту, який повинен містити розгорнутий або тезисний огляд питань, що віднесені для самостійного опрацювання, а також визначення ключових моментів та понять, музичний словник тощо.

У процесі вивчення курсу для поточного контролю самостійної роботи студентів денної форми навчання та якості засвоєння ними матеріалу викладач використовує:

- опитування студентів під час семінарських занять, перевірку робочих конспектів;
- співбесіди за творчістю композиторів, що вивчаються;
- залучення студентів до дискусії з теми семінарського заняття з наступною оцінкою ініціативи та здатності до аналізу дискусійних питань;
- музичну вікторину з метою перевірки знання творчого спадку композиторів;
- проведення поточного тестування та модульного контролю.

Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачає самостійне вивчення окремих питань тем за методичними вказівками викладача. Студент повинен опрацювати необхідний обсяг навчальної літератури та орієнтуватися в особливостях основних етапів розвитку української музичної культури.

Тематичний план самостійних робіт студента

№ з/п	Назва теми/розділу	Форми роботи	Оціночні форми	Графік консультацій
1.1.	Прадавня культура України: дохристиянські вірування та витоки музичного мистецтва	Реконструктивна	Усне опитування (індивідуальне, фронтальне)	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
1.1.	Музичне культура Київської Русі: народна музика, православна християнська церковна музика	Реконструктивна	Співбесіда	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
1.2.	Зародження українського музичного театру. Вертеп. Шкільна драма.	Реконструктивна	Співбесіда	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
1.2	М.П. Дилецький та його праця «Грамматика пеня музичного».	Дослідницька	Співбесіда	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді

1.3.	Музика міст. Музична освіта. Перші п'єси з музикою І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка	Дослідницька	Співбесіда, елементи музичної вікторини	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
1.3	Становлення вітчизняного симфонізму.	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
1.3	Творчість Д. Бортнянського, М. Березовського та А. Веделя.	Дослідницька	Співбесіда, елементи музичної вікторини	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.1	Формування української опери: оперна творчість С. Гулака-Артемівського, М. Лисенка, К. Стеценка	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.1	Українська симфонія: М. Калачевський, В. Сокальський	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.1	Хорова творчість М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича. Обробки народних пісень.	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.1	Камерно-вокальна творчість українських композиторів Я. Степового, М. Лисенка, К. Стеценка	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.1	Творчість композиторів галицької школи: М. Вербицького, І. Лаврівського, С. Воробкевича, В. Матюка, Д. Січинського та О. Нижанківського	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.2	Організація музичної освіти та музично-громадського життя після революції. Творчість Л. Ревуцького, В. Косенка	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.2.	Особливості культури і композиторської творчості України в період Другої світової війни	Дослідницька	Співбесіда	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на

				інформаційному стенді
2.2	Творчість композиторів Галичини: Б. Лятошинського, С. Людкевича, В. Барвінського	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.3.	Обробки народних пісень та хоріві твори Л. Ревуцького, М. Вериківського, М. Коляди, Г. Верьовки, А. Штогаренка	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.3	Симфонічна та камерно-інструментальна музика (Л. Ревуцький, Б. Лятошинський, С. Людкевич, В. Косенко)	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.3	Опера та балет в Україні в другі половині ХХ ст.	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.3	Нова генерація композиторів 60-80-х рр.: В. Бібік, Л. Грабовський, В. Губаренко, Л. Дичко, Ю. Іщенко, І. Карабиць, Л. Колодуб, В. Сильвестров, М. Скорик, Є. Станкович	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді
2.3	Музичне мистецтво України на початку ХХІ ст.: символізм, авангардизм, стильове розмаїття творчих пошуків.	Дослідницька	Співбесіда, музична вікторина	Відповідно до індивідуального розкладу занять, що розміщений на інформаційному стенді

4.3. Індивідуальні завдання

1. Складання карток тестового контролю (за основними теоретичними положеннями модулю).
2. Запис музичної вікторини (аудіо-, CD- за вибором).
3. Розроблення та демонстрація сценарію-презентації певної музичної епохи або творчості композитора (з використанням музичних записів, репродукцій картин, Інтернет-сайтів).
4. Написання реферату (з нотним додатком) (тема - за вибором).
5. Укладання папки наочного навчального матеріалу для вивчення творчості окремого композитора (портрет, ілюстративний матеріал, макети тем музичних фрагментів).
6. Проведення лекції-концерту з тематики навчального курсу.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Музична культура Київської Русі.

2. Народнопісенна творчість, розвиток її основних жанрів.
3. Старовинні українські календарні пісні, їх розвиток.
4. Родинно-побутові пісні, їх розвиток.
5. Епічні жанри в українській народній творчості.
6. Розвиток музичної грамотності. Братські школи.
7. Церковна музика, її реформа.
8. Партесний спів, партесний концерт.
9. Пісенні жанри в міському побуті. Канти. Сольна пісня з інструментальним супроводом.
10. Народний музичний ляльковий театр „Вертеп”.
11. Шкільний театр.
12. Розвиток музичної освіти в XVII – XVIII столітті. Київська академія. Глухівська музична школа.
13. Українська народнопісенна творчість другої половини XVIII – середини XIX століття.
14. Пісенні збірки кінця XVIII – середини XIX століття.
15. Музична діяльність Г.С. Сковороди.
16. Пісня-романс XIX століття.
17. Інструментальна музика XVIII – першої половини XIX століття.
18. Музичний театр в кінці XVIII – першій половині XIX століття.
19. Музична освіта в другій половині XVIII – першій половині XIX століття.
20. Українська музична культура XIX століття.
21. Український оперний театр XIX століття.
22. Музична культура України II половини XIX – початку XX століття.
23. Розвиток української опери у XX столітті.
24. Хорова та вокально-симфонічна музика I половини XX століття.
25. Симфонічна творчість українських композиторів I половини XX століття.
26. Камерно-вокальна музика I половини XX століття.
27. Загальні тенденції розвитку музичної культури в II половині XX століття.
28. Творчість М.Березовського, А.Веделя, Д.Бортнянського.
29. Творчість С.Гулака-Артемовського
30. Творчість П.Сокальського
31. Творчість П.Ніщинського
32. М.В.Лисенко – основоположник української класичної музики.
33. Оперна творчість М.Лисенка
34. М.Лисенко. Обробки народних пісень.
35. М.Лисенко. Хорова творчість та солоспіви.
36. Творчість М.Калачевського.
37. Корифеї галицької музики М.Вербицький та І.Лаврівський
38. Творчість М.Леонтовича
39. Творчість К.Стеценка
40. Творчість Я.Степового
41. Творчість Л.Ревуцького
42. Вокально-симфонічна творчість С.Людкевича
43. Творчість Б.Лятошинського
44. Творчість В.Косенка
45. Симфонічна творчість М.Скорика Творчість В. Губаренка
46. Творчість Л.Дичко
47. Творчість І. Карабиця.
48. Творчість В. Сильвестрова.
49. Творчість Є. Станковича.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

	Вид роботи і критерії оцінювання	Кількість балів
.	Участь у семінарі: <ul style="list-style-type: none"> • підготовка (наявність конспекту, тез, знання основних понять); • активність; • креативність та ініціатива. 	5 балів – одне заняття; денна форма навчання – до 40 балів;
.	Завдання самостійної роботи репродуктивного рівня: <ul style="list-style-type: none"> • повнота, послідовність і точність викладу. 	2 бали – одне завдання
.	Завдання самостійної роботи творчо-критичного рівня: <ul style="list-style-type: none"> • повнота, послідовність і точність викладу; • презентація і обґрунтування власної думки з проблеми; • креативність і оригінальність виконання. 	10 балів – одне завдання
.	Екзамен <ul style="list-style-type: none"> • повнота, послідовність і точність викладу; • презентація і обґрунтування власної думки з проблеми; • креативність і оригінальність мислення. 	До 40 балів
	Разом:	100 балів

5.1. Політика курсу

Звертається особлива увага на відвідування студентами занять (за це здобувач освіти отримує перших 50 балів), підготовку запропонованих завдань самостійної роботи, участь у конкурсі «Найкраще запитання до викладача» на кожному занятті, творчий підхід до вирішення проблемних ситуацій, уміння застосовувати теоретичні знання при накресленні (моделюванні) шляхів розв'язання таких ситуацій, активна участь у мікрОВикладаннях (ділових іграх), де передусім оцінюється вміння активізувати навчально-пізнавальну діяльність учасників педагогічної гри, зокрема шляхом постановки проблемних запитань до виконавців тих чи інших ролей.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Розділ 1								Розділ 2						Модул контр.	Підс. контроль (екзамен)	Сум а
Поточний контроль								Поточний контроль								
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	5	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Архімович Л., Каришева Т., Шеффер Т., Шреєр-Ткаченко О. Нариси історії української музики: В 2-х т. К., 1964.
2. Історія української музики. Т.1. К.,1987; Т.2. К.,1989; Т.3. К., 1990; Т.4. К.,1992.
3. Іваницький А. Українська народна музична творчість: Навч. посібник. К.: Наук. думка, 1990.
4. Кияновська Л. Українська музична культура: навч. посіб. /Л. Кияновська. Тернопіль,2000.
5. Корній Л. Історія української музики. Ч.1. (від найдавніших часів до середини XVIIIст.). /Л. Корній. Київ-Харків-Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 1996. 314 с.
6. Л. Корній. Історія української музики. Ч.2. /Л. Корній. К.; Харків; Нью-Йорк: М. П. Коць, 1998. 244 с.
7. Корній Л. Історія української музики: підручник для вищих муз. навч. закл. у 3 ч. К.; Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 2001. 478 с.
8. Шреєр-Ткаченко О. Історія української музики. К.: «Музична Україна», 1980. 198с.

Додаткові

5. Архімович Л., Гордійчук М. Микола Віталійович Лисенко. Життя і творчість. Вид. 2-е, доп. / Л. Архімович, М. Гордійчук. К., 1992.
6. Булат Т. Український романс. К., 1979.
7. Загайкевич М. Музичне життя Західної України другої половини XIX ст. К., 1960.
8. Іваницький А.І. Українська музична фольклористика (методологія і методика): Навч.посібник. К.: Заповіт, 1997.
9. Козицький П. Спів і музика в Київській Академії за 300 років її існування. К., 1971.
10. Козицький П. Тарас Шевченко і музична культура. К., 1952.
11. Корній Л. Українська шкільна драма і духовна музика ХУІІ – першої половини ХУІІІст. К., 1991.
12. Кудрик Б. Огляд історії української церковної музики. Львів, 1995.
13. Сучасна українська музика. Зб. статей. К., 1965.
14. Українська музика. Зб. статей. К., 1972.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.wdl.org/ru/> — Світова цифрова бібліотека.
2. <http://www.europeana.eu/portal> — Європейська цифрова бібліотека.
3. <http://elib.nplu.org/collection.html?id=33> – Національна парламентська бібліотека України.
4. <http://www.ukrbook.net> – Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова».
5. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
6. <http://korolenko.kharkov.com> – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка.
7. <http://www.twirpx.com/files/art/music> – Музичне мистецтво-все для студента.
8. <http://pidruchniki.ws/> - Бібліотека українських підручників.

Доповнення та зміни, внесені до робочої програми